

Symbole, symbolizm, symbolika Wielkanocy.

Lekcja rozpoczęliśmy krótką rozgrzewką językową, w czasie gdy uczniowie rozwiązywali zagadki nauczycielka sprawdzała ich uzupełnione foldery i zeszyty.

3. Brat taty to stryjek.
Siostra mamy to ciotka.
Syn siostry to siostrzeniec,
a córka brata to bratanica.

Które zdania są prawdziwe?

- a. Można mieć siostrzeńca starszego od bratanicy.
- b. Nie można mieć cioci i być ciocią jednocześnie.
- c. Stryjek może być młodszy od ciebie.
- d. W słowie bratanica jest mniej samogłosek niż w słowie siostrzeniec.

4. Słowo CHRZĄSZCZ ktoś napisał z trzema błędami. Które to słowo?

HRZONSLCZ

CHSZĄZCZ

HSZONSLCZ

Rozmowa na lekcji: co to są symbole?

Definicja (elicytacja definicji, naprowadzenie uczniów na definicje i omówienie znanych im przykładów symboli)

Symbol to znak, przedmiot, obraz lub gest, który **przedstawia coś więcej niż tylko siebie** – ma **ukryte lub przenośne znaczenie**. Może być związany z kulturą, tradycją, emocją albo ideą.

Przykład: Jajko nie oznacza tylko jedzenia – jest też znakiem nowego życia.

Pytania otwierające rozmowę:

- Czy wiecie, co to jest symbol?
- Czy symbole muszą być religijne?
- Jakie znacie symbole z codziennego życia? (np. serce, logo Apple, znak STOP)

 Symbol	 Co oznacza?	 Gdzie go spotykamy?
 Serce	Miłość, emocje, troska	SMS-y, emotki, reklamy walentynkowe
 Znak pokoju	Pokój, brak przemocy	Plakaty, protesty, grafika społeczna
 Czaszka z pieszczelami	Zagrożenie, trucizna, śmierć	Na chemikaliach, grach komputerowych, ostrzeżeniach,
 Żarówka	Pomysł, kreatywność, ośnienie	Rysunki w komiksach, edukacja, reklamy
 Gołąb z gałązką	Pokój, wolność, pojednanie	Logo ONZ, rysunki pokojowe, media
 Kłódka	Bezpieczeństwo, prywatność	Strony internetowe, zamki, aplikacje
 Klepsydra	Czas, przemijanie, oczekiwanie	Gry, aplikacje, symbole refleksyjne
 Świeca	Pamięć, zaduma, cisza	Cmentarze, uroczystości, grafika okolicznościowa
 Roślina / pąk	Rozwój, wzrost, nowe życie	Logo ekologiczne, szkoły, wellness

 Symbol	 Co oznacza?	 Gdzie go spotykamy?
 Błyskawica	Energia, moc, szybkość	Logo, ostrzeżenia, ikony aplikacji
 Agrałka	Solidarność, bunt, ochrona	Moda alternatywna, protesty, symbol ruchów społecznych
 Korona	Władza, prestiż, ważność	Media, memy, symbole królewskie i celebryckie
 Pszczoła	Praca, wspólnota, ekologia	Kampanie środowiskowe, marki spożywcze
 Maski teatralne	Sztuka, emocje, udawanie	Plakaty teatralne, symbole dramatu i kultury
 Mózg	Inteligencja, wiedza, myślenie	Logo edukacyjne, podcasty naukowe

Propozycje pytań dla uczniów:

- Które z tych symboli widzisz codziennie?
- Czy któryś symbol ma dla ciebie osobiste znaczenie?
- Czy znasz jakieś **symbole młodzieżowe**, które rozumieją tylko osoby z twojej grupy wiekowej?
- Czy znaki emoji to współczesne symbole?

Ciekawostka:

Wielu symboli **nie trzeba tłumaczyć słowami** – działają na emocje i skojarzenia.

Dlatego są tak popularne w reklamie, mediach społecznościowych czy sztuce ulicznej.

2. Symbolizm w literaturze i sztuce

Symbolika patriotyczna. Omówienie obrazu w kontekście historii Polski. Wskazanie symboli zawartych w obrazie Jacka Malczewskiego „Ojczyzna”. Co to jest **tryptyk**?

3. Jakie znaczenie symbole wielkanocne?

Przykłady:

Symbol	Znaczenie
Pisanka	Ozdobione jajko to uniwersalny symbol nowego początku, życia i wiosny . Niezależnie od religii, jajko pojawia się w wielu kulturach jako znak nadziei i odradzającej się przyrody.
Jajko	Reprezentuje życie, płodność i cykl natury – z martwej skorupki wykuwa się życie. Od wieków jajko było dawane jako prezent z okazji wiosny.
Zajączek wielkanocny	Symbol szybkiego rozmnażania się i płodności . Dawniej uważano, że zając przynosi szczęście, a na wiosnę był znakiem odnowy i witalności.

Symbol	Znaczenie
Śmigus-dyngus	Dawna tradycja oczyszczenia i witania wiosny wodą . Woda symbolizuje świeżość, zdrowie, a oblewanie było formą żartobliwej zabawy i życzeń pomyślności.
Palma wielkanocna	Kolorowy bukiet z gałązek – w dawnych czasach był amuletem ochronnym przed chorobami i złymi mocami. Zrobiony z zieleni – symbol budzącej się natury .
Baranek	W świeckiej tradycji – symbol łagodności, niewinności, spokoju . Dawniej związany z cyklem pasterskim i nadejściem wiosny.
Babka	Tradycyjne, ozdobne ciasto – symbol gościnności, domowego ciepła i radości . Kojarzy się z wyjątkowym, rodzinnym świętowaniem.
Mazurek	Kolorowe, słodkie ciasto – symbol bogactwa, szczęścia i nagrody po długim czasie oczekiwania (np. po zimie).
Bazie (kotki wierzbowe)	Rośliny, które zakwitają jako pierwsze wczesną wiosną – symbol nadziei, powrotu życia i sił natury.
Koszyczek wielkanocny	Reprezentuje dzielenie się, wspólnotę i domowy rytuał . Wkładane do niego jedzenie symbolizuje troskę o bliskich.
Wiosna / zielone gałązki	Zielone listki, rzeżucha, owies – symbol odrodzenia, wzrostu i nadziei na nowy cykl życia , radość z natury.
Kurczaczek / pisklę	Wykluwa się z jajka – znak nowego życia, świeżego początku . Kojarzy się z narodzinami, energią i odnową.

Dodatkowe pytania do uczniów:

- Który z tych symboli najbardziej ci się kojarzy z Wielkanocą? Dlaczego?
 - Czy wiesz, co oznacza zajączek w twojej rodzinie?
 - Jakie symbole pojawiają się w twoim domu na Wielkanoc – i czy zawsze rozumiesz ich znaczenie?
 - Koszyczek wielkanocny, co w nim się znajduje?
-

- Uczniowie zauważą, że wiele symboli **ma uniwersalne znaczenie** – związane z przyrodą, rodziną, wiosną.
- Dowiedzą się, że **tradycje są mieszanką religijnych i świeckich zwyczajów**, które często mają bardzo stare, ludowe lub pogańskie źródła.

Nauczycielka opowiada im o nawiązaniu do pogańskich obchodów Wielkanocy:

Jare Święto (Jare Gody) – w kulturze słowiańskiej kilkudniowy cykl obrzędowy związany z zakończeniem zimy i powitaniem wiosny. Okres zwyczajów i obrzędów magicznych (znanych z przedchrześcijańskiej kultury ludowej Słowian) rozpoczynały przygotowania do symbolicznego przepędzenia zimy, które polegały na topieniu lub spalaniu słomianej kukły zwanej Marzanną. Odbywało się to zwykle w pierwszy dzień wiosny – przypadający w okolicy równonocy wiosennej, wypadającej (nie uwzględniając roku przestępnego) 21 marca. Czyniono to przy trzaskaniu z batów, terkocie i klekocie grzechotek, śpiewie i przygrywaniu na wszelkiego rodzaju instrumentach. Dalsza część przygotowań i zabiegów magicznych dotyczyła powitania wiosny i trwać mogła nawet do pierwszej porównonocnej pełni Księżyca. Chcąc przyspieszyć oczekiwane przyjście wiosny i słonecznych dni rozpalano na wzgórzach ogniska. Młodzi wyruszali na łąki i do lasu w poszukiwaniu wierzbowych i leszczynowych witek, z których następnie „budowali” wiechy. W celu „przepędzeniu starego, zasiedziatego zła” wietrzono i sprzątano domostwa oraz obejście, prano i szykowano świeże odzienie. Całe gospodarstwo obchodzono i okadzano ziołami każdy jego zakątek. Pieczono również placki (szczególnie wiosenne kołaczki). Najważniejszym prastowiańskim zwyczajem było jednak malowanie jajek – mających wnieść do domostw energię i radość życia oraz mających zapewnić urodzaj i powodzenie na cały rozpoczynający się wiosną nowy rok wegetacyjny. Kulminacją tych przygotowań były zazwyczaj urządzone na świętych wzgórzach uroczyste uczty, podczas których organizowano igrzyska połączone ze śpiewem i tańcem oraz obdarowywano się kraszankami. Nazajutrz dzień rozpoczynano od obmywania się w świętej wodzie. Obchodzono również Śmigus – rytuał polegający początkowo na uderzaniu się nawzajem rozkwitłymi witekami. W późniejszym okresie oba te zabiegi magiczne – mające oczyścić oraz przynieść siłę i zdrowie – połączono w znany nam współcześnie zwyczaj Śmigusa Dyngusa. Wieczorem udawano się natomiast na mogiły przodków, gdzie pozostawiano dla nich jadło i wspominano zmarłych. Współcześnie dla rodzimowierców słowiańskich święto obchodzone w równonoc wiosenną, poświęcone szczególnie Matce Ziemi oraz związane z postacią bóstwa Jaryty. Święto ku czci odradzającego się życia (nawiązuje do świątecznego cyklu pożegnaniem zimy i powitaniem wiosny, sięgającego czasów pogańskich)

4. Lekcję kończy Bingo Wielkanocne, okazja do zabawy ale też użycia słów nawiązujących do Wielkanocy:

Opisy pojęć wielkanocnych do BINGO

- Jajko ozdabiane na różne sposoby, symbol życia i odrodzenia.
- Figura z masła, cukru lub ciasta, symbol Chrystusa Zmartwychwstałego.
- Obrzęd polewania wodą w Poniedziałek Wielkanocny.
- Gałązki i kwiaty niesione w Niedziele Palmową.
- Tradycyjne wielkanocne ciasto z polewą i bakaliami.
- Wysokie, drożdżowe ciasto, często lukrowane.
- Koszyczek z pokarmami świecony w Wielką Sobotę.
- Symbol radości i życia, przynosi prezenty wielkanocne.
- Symbol życia i zmartwychwstania, podstawowy element świąt.
- Dzień upamiętniający śmierć Jezusa na krzyżu.
- Poranna msza w Niedziele Wielkanocną, oznaczająca zmartwychwstanie.
- Naczynie, w którym niesiemy pokarmy do świecenia.
- Miękkie, puszyste paki wierzbowe, element dekoracyjny palm.
- Okres przygotowania duchowego przed Wielkanocą.
- Okolicznościowy okrzyk radości ze Zmartwychwstania.
- Kwaszona zupa z białą kiełbasą, podawana na Wielkanoc.